Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 77. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 27-го КВІТНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 27, 1982 No. 77. VOL. LXXXIX.

Відбудеться 5-ий Всеодумівський з'їзд

Трентон, Н.Дж. (А.Ш.). — Тут в днях 21—23-го травня ц.р. відбудеться 5-ий Всеодумівський З'їзд старших виховників ОДУМ-у.

Цей з'їзд, який відбувається кожних три роки, є найвищим законодавчим тілом ОДУМ. В ньому будуть брати участь старші виховники ОДУМ з ЗСА й Канади з метою переглянути працю ОДУМ за останні три роки та вибрати новий Центральний Комітет, який є найвищим виконавчим тілом ОДУМ.

Самий з'їзд відбудеться в готелі Голідей Інн на стейтовій дорозі 206 в Бордентавн, Н.Дж., біля Трентону. В п'ятницю вечером відбудеться засідання Центрального Комітету ОДУМ та товариська зустріч учасників з'їзду. В суботу, о год. 9-ій ранку розпічнеться з'їзд зі звітами членів Президії Центрального Комітету ОДУМ, комісій та голів Головних Управ ОДУМ та ТОП ЗСА й Канади. Пізніше дискусія над звітами, резолюції та вибір нової Президії Центрального Комітету. В цей день також відбудеться панель, який буде аналізувати працю з Юним ОДУМ по філіях.

В суботу вечером в залі Української Православної церкви св. Юрія Переможця в Ярдвіллі, Н.Дж., відбудеться бенкет, а після бенкету — забава, до якої пригравати-ме відома оркестра „Трембіта" під керівництвом Зенона Луцика.

За подробицями відносно з'їзду слід звертатися до філій ОДУМ, або до голови підготовчого комітету Андрія Шевченка на число телефону (201) 725—5322.

Вийшла книжка про Православну Церкву в Канаді

Оттава, Онт. — Тут, минулого року, надруковано англійською мовою 210-сторінкову книжку авторства сенатора Павла Юзика, відомого історика, діяча і директора Українського Народного Союзу для Канади, п.з. „Українська Греко-Православна Церква в Канаді — 1918-1950". Ця книжка, у якій читач знайде багато світлин із діяльности цієї Церкви в Канаді, вийшла з друкарні преси Оттавського університету з допомогою субсидій Канадської Ради.

У цьому виданні автор представляє історію постання Української Греко-Православної Церкви в Канаді, яка швидко здобула ґрунт у цій країні і визнання інших Православних Церков, виросла і стала другою з черги Церквою поміж 7,000,000 українцями в Канаді, і не далеко позаду Української Католицької Церкви на канадській землі. Сенатор П. Юзик пластично накреслює боротьбу одиниць за ідеї на канві діяльности цієї Церкви і дає глибокий вгляд у комплекс релігійних проблем українських канадців.

Книжку в ціні 10-ти долярів можна замовляти, написавши на адресу: Senator P. Yuzyk, The Senate, Ottava, Ont. K7A 0A4.

Хто продасть або замовить п'ять чи більше книжок — може отримати це видання у ціні 8-ми долярів.

НІМЕЦЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ВІДКИНУЛИ ПРОЄКТ „ЗАМОРОЖЕННЯ" ЗБРОЄНЬ

Мюнхен, Німеччина. — Після програмової промови канцлера західньонімецького уряду Гельмута Шмідта, який рішуче засудив будь-які спроби утривалити совєтську збройну перевагу, до чого провадить так зване „замороження зброєнь", запропоноване Москвою відбулася на пленумі конгресу чотирьохгодинна дебата, після якої загальним голосуванням пропозицію такого замороження відкинуто.

Виступ канцлера Шмідта, а опісля вислід голосування проти пропозиції лівого крила соціял-демократичної партії Західньої Німеччини викликували голоскі протести лівиці. Канцлер Шмідт відповів їм із залі: „Ви хочете такою ухвалою збільшити ризико війни!"

Відкинення пропозиції лівиці не припинило дебати на ту тему, ані не усунуло можливості, що ліві елементи будуть її висувати знов і знов. Одначе дальша дебата на цю тему не припинить підготови до розміщення американських ракет Першінґ 2 і крилатих ракет на терені Західньої Німеччини згідно з дотеперішнім пляном, тобто в осені 1983 року. З другого боку ухвала конґресу підкреслила, що відкинення пропозиції лівиці не є тим самим повною й беззастережною згодою на автоматичне приміщення тих ракет, а тільки згодою на дальше переводження підготовчих робіт. Таким чином в середині партії та в її ухвалах постала суперечність, яка може довести до дальших глибших розходжень та до дальшого ослаблення соціял-демократичної партії. На це вказує також дальший спад популярности канцлера Шмідта у його власній партії. Згідно з переведеним опитом тільки 30 відсотків членів партії підтримує його політику.

На конґресі ще раз підкреслено надію, що переговори в Женеві між ЗСА і Совєтським Союзом в справі зменшення числа ракет, приміщених на різних теренах доведуть до позитивного висліду й Совєтський Союз погодиться усунути свої атомові ракети типу СС-20, які він примістив у великому числі, бо рівно 300. Ті ракети розміщені так, що ціла Европа є в засязі їхнього поля обстрілу, як і частина Атлантійського океану. Коли Москва не погодиться на усунення тих ракет, тоді европейські країни не матимуть вибору й будуть змушені виявити бажання, щоб ЗСА примістили свої типу Першінґ-2 і крилаті ракети та таким способом привернули рівновагу зброєнь.

Загострилися відносини між Францією й Сирією

Париж, Франція. — Внутрішні арабські криваві порахунки вже давно поширилися на неарабські країни, до яких належить також Франція, колишня метрополія різних теперішних арабських самостійних держав, а між ними Сирії. Чергова терористична акція, якою був зрив могутньої бомби в автомобілі під редакцією ливанського тижневика, видаваному в арабській мові, а прихильного до Іраку, спричинила негайне усунення з Франції двох сирійських дипломатів та відкликання французького амбасадора в Дамаску, столиці Сирії, до Парижу на наради.

Міністер внутрішніх справ Франції, Ґастон Деффер, сказав: „Франція не дозволить, щоб її терен став місцем полагоджування порахунків, чужих для Франції. Уряд Франції рішив проголосити персона нон ґрата військового й культурного атташе сирійської амбасади за їх акції, ведені на терені Франції". Усунення обидвох „дипломатів" поза кордони Франції наступило негайно після того проголошення. Вибух бомби вбив на місці проходячу молоду жінку та важко поранив 11 осіб, а багато осіб — легше. Він стався в авті з віденськими реєстраційними плитами, яке було випозичене в Люблябі, столиці Словенії, Югославії. Терористи запаркували його в такому місці, де зрив вибухівки мусів поразити якнайбільше невинних людей. На думку французької поліції саме це було ціллю терористів, які хотіли тим звернути публічну опінію проти Іраку та його арабських прихильників. Майже в тому самому часі, коли в Парижі вибухла бомба, в Бейруті, столиці Ливану, сирійські терористи вбили дальших двох іракських дипломатів.

ІЗРАЇЛЬ ПЕРЕДАВ РЕШТУ СИНАЙСЬКОГО ПІВОСТРОВА ЄГИПТОВІ

Єрусалим, Ізраїль. — Згідно з раніше проголошеним пляном і на підставі точок мирового договору в Кемп Дейвиді, заключеного 1979 року між Єгиптом і Ізраїлем, в неділю, 25-го квітня ізраїльські війська залишили решту Синайського півострова, частини якого вони вже раніше передали Єгиптові й Єгипет перебрав увесь півострів під свою державну суверенність.

Мировий договір в Кемп Дейвиді є наріжним каменем мирової політики ЗСА, Єгипту та Ізраїля на Близькому й Середньому Сході. Він поставив гать поширюванні совєтських впливів в тому обширі, замикаючи, принаймні покищо, дорогу до такої полагоди справи, в якій брав би участь Совєтський Союз, до чого він змагав усіми своїми силами й засобами. Тому ЗСА присвячували і присвячують якнайбільше уваги проведенні постанов того договору в життя. Щоб уникнути несподіванок і з успіхом та без зайвих перебоїв перевести переведення однієї з найважливіших точок того договору, а саме евакуації ізраїльських військ і передання Синайського півострова Єгиптові, з Вашінґтону вислано туди першого заступника державного секретаря Волтера Стоссела, одного з найбільш досвідчених і вправних американських дипломатів.

Успішне переведення передання півострова Єгиптові викликало нову кампанію Москви. Негайно після отримання вістки з Єрусалиму, а опісля її підтвердження з Каїра про гармонійне переведення тієї акції й задоволення обидвох сторін та після підтвердження ними їхньої рішучости продовжувати й надалі мирові заходи для закріплення добросусідських відносин між Ізраїлем і Єгиптом, а відтак і між більшістю арабських держав, совєтське інформаційне аґентство ТАСС видало комунікат з нападом на ту акцію. Передання Синайського півострова Єгиптові Москва назвала звичайною фарсою, за якою прихована окупація того терену силами ЗСА.

Єгипет надав актові перебрання Синайського півострова якнайбільш урочистий характер. День перебрання відзначено як національне свято. Естафети бігунів в означений час прибігли до головних пограничних міст із смолоскипами запаленими в Каїрі. В перебираних містах військові оркестри дали концерти військових маршів і патріотичних пісень, а також відбулися паради війська й населення. Після закінчення перебрання президент Єгипту Госні Мубарак зателефонував до прем'єра Ізраїля Менахема Беґіна. В телефонічній розмові обидва державні мужі ще раз підтвердили свою рішучість продовжувати мирове діло розпочате договором у Кемп Дейвиді.

БРИТАНЦІ ВІДІБРАЛИ ОСТРОВИ ПІВДЕННОЇ ДЖОРДЖІЇ

Лондон, Англія. — Командир одної з бойових груп британської армади, яка зближається до Фальклядських островів з метою перебрати їх, повідомив британський уряд і особисто королеву Єлисавету II про перебрання головного порту групи островів Південна Джорджія, та міста Ґритвікен, Кільканадцять годин пізніше британський уряд подав до відома, що другий порт того острова Літ також перебраний британською фльотою.

Командир оперативної групи, яка перебрала головний острів Південна Джорджія разом з його двома портами, передав перший бойовий рапорт: „З приємністю інформую Її Маєстат, що Білий прапор (англійської фльоти) разом з державним прапором Великої Британії повівають в Південній Джорджії. Боже, бережи Королеву!"

Цей типовий для давньої величі британської імперії звіт дав сиґнал, що британська фльота дістала накази в потребі збройною рукою перебрати назад в посідання Фальклядські острови, які розташовані 800 миль на захід від островів Південної Джорджії. Перед атакою гелікоптерами, а відтак морським десантом на порт Ґритвікен британці заатакували й пошкодили арґентинський підводний човен, який був у тому районі. Як подає альманах Джейн, найбільш компетентне джерело морських інформацій у світі, пошкоджений арґентинський човен, це колишній американський підводний човен „Кетфиш", який арґентинці купили 1971 року й переіменували на „Санта Фе". Після збройної акції на острові Південна Джорджія британські офіційні кола приватно висловлюють надію, що Арґентина, переконавшись в серйозності британської постави, буде більш склонна до полагоди виниклого арґентинсько-британського конфлікту дорогою переговорів.

Арґентинський уряд признав, що його військове з'єднання, яке окупувало острів Південна Джорджія, ставило спротив наступаючим англійцям. Президент Арґентини генерал Леопольдо Ґальтієрі видав комунікат, що „командир арґентинських збройних сил в порті Літ знищив свої комунікаційні коди та приступив до знищення комунікаційних улаштувань і готується до останнього бою". Арґентинські джерела інформують, що підводний човен „Санта Фе" був заатакований і пошкоджений британськими гелікоптерами в часі його виходу на поверхню води в порті Ґритвікен для виладування харчів, ліків та пошти для арґентинської залоги, яка мала біля 200 бійців. Інші арґентинські джерела подали, що „Санта Фе" вплинув до порту з метою перевести направки механічного характеру. Після пошкодження й вибуття із служби підводного човна „Саната Фе" Арґентині залишилися ще тільки три підводні човни.

Арґентинські джерела повідомляють, що битва за острів Південна Джорджія була довга й важка. Британці атакували з моря далекобійною артилерією та з повітря за допомогою літаків, а відтак гелікоптерів. Міністер закордонних справ Ніканор Коста Мендез заявив, що тепер Арґентина знаходиться в стані війни з Великою Британією. Мендез, який прибув до Вашінґтону на конференцію Організації американських держав, поінформував, що він вимагатиме від конференції схвалення рішучої протибританської постави і спільної акції.

Щоденник „Насіон" в Буенос Айресі, який має тісні контакти з урядовими чинниками, повідомив у редакційній статті: „Серед нас є чимало людей, близьких до поінформованих військових кіл, які признають, що коли б мілітарні акції повернулися некорисно для збройних сил Арґентини, тоді збройні сили можуть вимагати формальної збройної допомоги від Совєтського Союзу". Головнокомандуючий арґентинського військового летунства, генерал Базіліо Лямі Дозо, заявив, що якщо б таке сталося, тоді він мусів би подумати про совєтську допомогу.

Можливість такого розвитку подій у тому важливому для інтересів ЗСА обширі турбує американські політичні керівні чинники, на які зростає внутрішній і зовнішній натиск, щоб ЗСА заявилися рішуче по боці Великої Британії і таким чином причинилися до приспішення закінчення того конфлікту.

ПРОФ. Р. КОНКВЕСТ ЗВІТУЄ ПРО ПРАЦЮ НАД КНИГОЮ

Кеймбридж, Масс. (Л.Волянська). — Тільки один місяць пройшов поміж відвідинами проф. Омеляна Пріцака, голови УНІГУ, в головній Канцелярії УН Союзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., 27-го лютого, де він широко інформував Екзекутиву УНС про підготову праці про штучний голод в Україні, що її автором буде проф. д-р Роберт Конквест, і приїздом цього відомого англійського історика і політичного науковця проф. Роберта Конквеста до Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, в четвер, 1-го квітня цього ж року, з доповіддю на тему голоду 1932-1933 років в Україні, коли загинуло від совєтської голодової облоги в Україні, — на думку й обчислення українців, — сім мільйонів селян-хліборобів. Це в додатку до майже трьох мільйонів „куркулів", вивезених у Сибір, на Соловки і в Казахстан, на певну, хоч не швидку загладу.

Зустріч українського Гарварду і гостей із Слов'янського та Російського центрів цього ж університету і численних студентів-гарвардців не-українців, що цікавляться вивченням проблем СССР, з проф. д-ром Робертом Конквестом відбулася в [illegible] поміж 4-ою і 6-ою год. по полудні. Професор пояснив своє завдання і його працю над ним, а згодом він давав відповіді на питання і вислухав зауваження численних присутніх, які висловлювалися до цієї теми.

Відразу на початку свого слова проф. Р. Конквест виявив зовсім ясно, що він бере тему голоду в Україні і на Північному Кавказі (Кубанщина) ширше і глибше. Він писатиме про „Терор Колективізації". Ця широка тема матиме дуже великою підтемою і український голокост. Така постановка справи цілком закономірна, коли пригадати, що цей автор любить широкі історичні полотна, як про це свідчить його „бестселлер" монументальна книга — „Ди Ґрейт Террор" про арешти й розстріли в СССР в 30-их роках.

До праці про цей „другий" терор, ще грізніший за „перший", Р. Конквест ґотується дуже сумлінно. Жартуючи він згадав, що вже перегриз 90 томів різних праць, що стосуються теми майбутньої книги, а тепер мусить все це він переосмислити й укласти зі всього першу й струнку схему.

Розповідаючи про початок його зацікавлення питанням великого голоду, він згадав про час, коли опрацьовував часи Єжовщини в СССР. Вже тоді він ясно бачив ще більший другий великий терор — страшну загладу працьовитого населення сіл через „суцільну колективізацію" особливо в Україні, так що для нього було зовсім логічним дати згоду на пропозицію Українського Гарвардського Центру, разом з Українським Народним Союзом, написати таку працю. Бачить він в історії тривання СССР і „третій терор" — голод 1921 року, про який тепер мало говориться, а він хоче торкнутися і цього голокосту у своїй праці. А ще найменше відомостей має професор про голод переважно в Західній Україні, після закінчення Другої світової війни, в роках 1946-47. Тут д-р Р.Конквест висловив надію, що йому допоможуть різними матеріялами свідки тих подій, які адже не забули того, що було 35 років тому.

Про голод написано вже чимало, але більшість цих книжок — це белетристика. Є багато добрих економічних книг; щоправда є дещо серед політичної літератури про цей час, але найменше — з історії. І цю прогалину він хотів би заповнити. Професор буде вистерігатися публіцистики, тримаючись історичного підходу до проблеми колективізації, „ліквідації куркуля, як кляси", і третього чинника в цьому великому злочині проти людства — відібрання зерна у тих, хто його вирощував, у селянина.

Треба охопити також людську сторону страждання, яку в останніх 10-12 роках досить добре опрацьовують немало авторів. Цей аспект совєтської системи виявляють теж численні матеріяли з совєтів і в совєтах, де чимало можна вичитати „між рядками". Тут Р. Конквест дав кілька прикладів.

Голодова облога України була боротьбою з селянством, як носієм національних ознак і консерватизму, „контрреволюції", за поглядами Карла Маркса, а за ним і Леніна. Ще в старій Росії зударювалися поміж собою два погляди на селян і на село: слав'янофіли і народники ідеалізували й любили народ; а проґресисти-різних мастей марксисти, предтечі комуністів „інтернаціоналісти" уважали селянство архаїчним, назадницьким, ліцивим і дурним. Для них важливим був тільки пролетаріят. Комуністи ненавиділи селян і вони прочистили шлях для свого експеременту в цій державі. Тут покликався Р. Конквест на відомий вислів Леніна, що селянин так довго є революційний, поки не здобуде волю. З хвилиною, коли дістане волю, він стає „контрреволюційним."

Цікаве місце у темі посідають діти-безпритульні, що їх хмари появилися після голоду 1921 року й голоду після „завершення колективізації" в тридцятих роках. Деморалізація країни і партії — це плата за колективізацію, що спричинила цілковите знищення аґрарної продукції. Але з точки зору Сталіна — це було „вдале політичне потягнення". Була встановлена тотальна контроля над усим населенням, до чого

(Продовження на ст. 4)

ПОМЕРЛА ОЛЕНКА ВІРЩУК-САВИЦЬКА

Салт Лейк, Юта. — В понеділок, 26-го квітня, тут померла після тяжкої недуги в наслідок нещасливого випадку на лещатарських з'їздах св. п. Оленка Вірщук-Савицька на 37-му році життя. Осиротила мужа д-ра Юрія Савицького і двох дітей: Христю і Данилка, та ближчу і дальшу родину. Подробиці про похорони будуть подані в черговиx числах „Свободи".

У світі

У ПАЛАТІ З'ЇЗДІВ у Кремлі в Москві появився Леонід Брежнєв після довгої неприсутности в Москві й перебуванні на відпочинку, чи на лікуванні. Нагодою його появи було відзначування 112-ої річниці народження Леніна. На цьому закінчилися поголоски про його важку недугу, але не закінчилися поголоски про його гіршаючий стан здоров'я. Брежнєв був значно худіший, ніж звичайно, але випочатий. Активної участи в святкуванні він не брав, але загальне зацікавлення й багато коментарів викликав факт, що головним промовцем був Юрій Андропов, шеф КҐБ. Дехто з закордонних спостерігачів в Москві коментує це як висування Андропова на пост генерального секретаря КПСС і президента СССР у випадку смерти, чи нездібности Брежнєва виконувати свої обов'язки. Одначе інша школа аналітиків совєтських справ висуває зовсім протилежну думку, що якраз навпаки, тобто для камуфляжу й прикриття дійсних кандидатів та спрямування у фальшивому напрямі опінії заінтересованих кіл Заходу, тобто з дезінформаційних міркувань, виступав Андропов. Як звичайно при таких нагодах головний промовець розплутував різні тенети совєтської ідеології, тобто цитував Леніна і повторяв та розводнював його думки, зробив це і Андропов.

НАДЗВИЧАЙНА НАРАДА ПРОВОДУ Палестинської Визвольної Організації ухвалила на внесок Ясіра Арафата, її лідера, не реаґувати цим разом на налети ізраїльського летунства й збомблення ним великої оборонної смуги на південь від Бейруту. Наслідком того бомблення загинуло багато бійців ПВО та знищено чимало їхніх приміщень і магазинів. Арафат заявив, що ціллю атак ізраїльського летунства було спровокувати ПВО до протиакції, щоб опісля могти відповісти масовими атаками при вжитті всіх родів зброї. Одначе головна команда ПВО заявила, що коли ізраїльтяни такий напад повторять, тоді ПВО піде на відплатні акції.

РОЗПАД ОРГАНІЗАЦІЇ африканської єдности поглиблюється. В Найробі, столиці Кенії, відбулося спеціяльне засідання членів тієї Організації, яке займалося виключно полагодженням конфлікту. Одначе у висліді того засідання не знайдено ніякого виходу, який задоволяв би обидві сторони, тобто тих, що прийняли в склад ОАЄ підпільну організацію Полісаріо, і тих, що були і є проти того. Полісаріо прийнято в склад ОАЄ в лютому цього року на пленарних нарадах в Аддіс Абебі, Етіопія, не зважаючи на протест Марокко і 18 інших країн.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Західньої Німеччини Ганс-Дітріх Ґеншер публічно виступив проти капітулянтської пропозиції чотирьох американців, колишніх високих достойників і керівників американської політики — Джорджа Банді, Джорджа Кеннена, Роберта МекНамари та Джерарда Сміта, — щоб ЗСА зреклися офіційно й назавжди ужиття атомової зброї першими у випадку совєтської атаки. Ґеншер підкреслив, що така декляраця ЗСА не принесла б ніякої користи, а тільки створила б для СССР такі умови, в яких він міг би проявити ще більше аґресивної ініціятиви, як тепер. Міністер Ґеншер підкреслив, що особливо Західня Европа була б виставлена на небезпеку Совєтського Союзу, бо була б комплектно безборонною. Міністер Ґеншер також висловив згоду на те, щоб ЗСА у зв'язку з різними починами СССР зміцнили збройні сили в Европі.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА РЕҐЕНА, який признав продаж зброї Пакістанові в сумі 3,2 більйона долярів впродовж п'яти років, звернувся до Конґресу з проєктом закону про признання першої виплати на ту ціль у сумі 275 мільйонів долярів. З огляду на підвишку кредитів для Ізраїлю, Єгипту та Йорданії в тій самій цілі Уряд запропонував Конґресові піднести суму таких кредитів з 7-ми на 8,7 більйона долярів.

В Америці

ПОЛІЦІЙНІ ВІДДІЛИ і пожежники в Анагаймі, Каліфорнія, користуючи із спокійнішої погоди, розпочали тепер розшуки за тілами тих осіб, які могли евентуально загинути у великій пожежі, яка охопила кільканадцять бльоків і знищила понад 50 забудувань, приватних хат і підприємств. Посадник міста зарядив перерахування населення, щоб встановити скільки осіб пропало і за ким треба шукати. Покищо є багато поранених, зглядно попечених осіб у шпиталях, переважно старших і дітей. Біля 1,500 осіб втратили дах над головою, а загальні втрати переходять 100 мільйонів долярів.

РОБЕРТ ДЖЕЙ ЛИФТОН, викладач на медичному факультеті Єйлського університету, сильно критикував плян Адміністрації президента Роналда Реґена про евакуацію населення з великих міст на провінцію у випадку нуклеарної війни, який, на його думку, спричинив би дійсну катастрофу і наніс би більших шкод, як сама атомова атака. Населення в першу чергу попало б в паніку і тоді зникли б з людських сердець всякі гуманні почуття, зокрема милосердя до слабших, старих і дітей. Він перестеріг, що лікарі не були б спроможні давати ніякої допомоги населенню. Адміністрація не погоджується з твердженням Лифтона, а її речник Лі Томас назвав їх „некомпетентними" і „емоційними". Томас робить старання, щоб Конґрес схвалив 4,2 більйона долярів на цивільну оборону і побудову схоронищ.

НА ФОРУМІ Об'єднаних Націй в Ню Йорку ведеться свого роду боротьба за членство у цій міжнародній організації держави Ізраїль. Сирія, наприклад, яка є речником багатьох арабських, африканських і азійських держав, гостро запротестувала проти американського вета, накладеного на резолюцію, засуджуючу Ізраїль за випадок в мечеті Омара і вбивство двох арабів. Відчувши прихильність до цього протесту багатьох держав так званого третього світу і комуністичного бльоґу, сирійський представник поставив вимогу виключення Ізраїлю з ОН. Присутні делеґати, як виглядає, не прийняли арґументів амбасадора ЗСА до ОН Джін Киркпатрик, яка закликала членів Ради Безпеки до розсудливости, щоб не створювати нової проблеми на Близькому Сході.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Кривлять душею під терором

Користуючись невеличкою, але зате наскрізь політичною статтейкою у газеті „Наше Слово", органі Правління Українського Суспільно-Культурного Товариства (УСКТ), яка появляється у Варшаві, Польща, ми помістили у „Свободі" з датою 7-го квітня ц. р., нотатку про відновлення діяльности Товариства і редакції. Газета, як інформують її видавці, не появлялася повних 12 тижнів, починаючи від 13-го грудня 1981 року, тобто від проголошення воєнного стану в Польщі, аж до 7-го березня ц. р. Цей період затіснення комуністичної диктатури, ліквідації здобутих свобід, зокрема свободи профспілкового руху, який оформився у вільну профспілку „Солідарність", автори редакційної статтейки у „Нашому Слові" називають періодом „багатьох вагомих подій", під час яких Військова рада національного спасіння „загальмувала стрімголовний процес анархії суспільного, економічного та політичного життя, який вів до явної деструкції державних структур соціялістичної влади, скочував країну в безодню загального хаосу".

Уескатівські активісти, не зважаючи на все ще існуючий польський шовінізм до українського населення у цій країні, знаходять навіть якісь користі для національних меншин у Польщі від тих перемін, які сталися від 13-го грудня минулого року до наших днів. Вони цитують самого Войцєха Ярузельского, першого секретаря ПОРП, прем'єра, міністра оборони і голову Військової ради, що її поляки цілком слушно називають „хунтою", який нібито десь мав заявити (такої заяви не публікували ані польські ані закордонні газети), що „в боротьбі за національне визволення і польську державність брали участь польські громадяни різних віроісповідань і національностей і вони є частиною нашої історії... Прагнемо, щоб усі, хто живе на польській землі, мали повну можливість розвивати свою відрубність і тривале місце в структурі сучасної Польщі".

Цей фрагмент, чи зглядно цю заяву, якщо така взагалі була, „Наше Слово", а зглядно її керівники, назвали „переломовим моментом", який „має для національних меншостей, в тому й — української, величезне суспільне і моральне значення та глибоку політичну вимову", бо, мовляв, „це вперше в контексті безлічі важливих справ на цьому найбільш представницькому форумі наголошено на вклад у доробок країни національних меншостей, підкреслено наше право на відрубність, а це значить право на розвиток рідної культури, освіти, збереження традицій".

Подібних низькопоклонних стверджень у згаданій статтейці чимало і це ще зайвий раз показує, що комуністична партія, уряд, а зокрема так звана Військова рада також на національностевому відтинку проробила чималу роботу.

Якщо собі читачі пригадують у 1977 році група українців в Польщі, які називали себе тоді „Братством сприяння Гельсінкським угодам", виступаючи в обороні національних і людських прав українців під Польщею нагадували, про економічну базу УСКТ, яка майже ціковито залежна від державних дотацій. Організовану при УСКТ у шестидесятих роках українську кооперативу, що давала добрі заробітки своїм членам та відповідні прибутки на суспільно-художню діяльність УСКТ, давно зліквідовано. Що означають державні дотації в комуністичній країні не треба говорити, бо це речі відомі. І тому нічого дивного, що теперішні уескатівські керівники не мають іншого виходу і мусять тягнутись у хвості політики витиченої військовою хунтою і тішитись окрушинами, киненими зі стола „польського комуністичного панства" для національних меншостей. Це не жарт, це трагедія однієї вітки українського народу, якій приходиться жити хоч не в СССР, але все ж таки під комуністичною владою з її вишуканими методами терору, топтанням людських душ, і знецінення та переслідування боротьби цих груп за свої національні і людські права. Українцям на поселеннях у країнах вільного світу слід ближче приглянутися до політики денаціоналізації і національної дискримінації українців у підсовєтських країнах, зокрема у Польщі, бож йдеться про допомогу братам, яким доля судила жити у світі темряви, у світі терору.

ТЕКСАСЬКИЙ МІЛЬЙОНЕР Джозеф Л. Оллбриттон, потенційний і здається одинокий поважний покупець найбільшого в ЗСА щоденника „Дейлі Нюз", перервав в кінці минулого тижня переговори з 11-ма профспілками, коли їхні речники не погодилися прийняти його вимог про замороження платень на протяг двох років і погодились на підписання умови про заборону страйків на протяг п'яти років. „Профспіли затіяли дуже небезпечну гру", — заявив Оллбриттон кореспондентам. Він вважає, що така гра може некорисно відбитись на загальних переговорах і таким шляхом ще одна корисна і потрібна газета може перестати існувати. Речники профспілок натомість кажуть, що вони не звичні приймати у такій формі пропозиції, які виглядають їм на ультиматум.

А. Драґан

НАЗУСТРІЧ 30—ІЙ КОНВЕНЦІЇ УНС

У попередній статті на цю тему („Свобода", 30-го березня 1982) ми звернули увагу на історичну важливість дотеперішніх 29-ох конвенцій та на відповідальність обраних уже делегатів на 30-ту з черги Конвенцію, що має відбутися в тижні від 24-го травня цього 1982 року в Рочестері, отже за неповний місяць часу. Справа в тому, що „обставини", в яких проходить підготова до цієї Конвенції, викликують більше чи менше оправдані побоювання, що вона могла б розминутися із своїм історичним завданням, що на ній — як це сказано у згаданій попередній статті — за всілякими внутрішніми суперечностями можуть загубитися наші справжні і дійсні проблеми, що за трісками і кущами тих суперечностей ми не побачимо дров і справжнього лісу тих загроз і викликів, що нависли і стоять перед УНС і громадою...

При цьому ще треба згадати, що ці „обставини", які такі побоювання викликують, цим разом аж ніяк не можна зарахувати до тих традиційних „незалежних від нас", на які ми залюбки звалюємо вину за наші невдачі. Очевидно, що наш ворог спритно підкидає нам всілякі „домашні задачі" для сварки і розбрату, бо це в його найкращому інтересі, але від нікого іншого, як тільки від нас самих залежить, як ми даємо собі раду з тими всілякими дійсними, уявними і ворогом спритно підкиненими нам внутрішніми проблемами.

II.

Із тих важливіших дійсних проблем, що заслуговують і вимагають головної уваги делегатів на 30-ій Конвенції, ми у попередній статті назвали, для прикладу, три: 1) Необхідність „усучаснення", себто модернізації метод і засобів у трьох статутово визначених головних ділянках активностей УНСоюзу: братсько-допомоговій, організаційній і фінансовій; 2) Зваживши, що найбільш успішним засобом для організаційного і фінансового розвитку і росту УНСоюзу в теперішній ситуації взагалі, а на життєво-забезпеченевому ринку зокрема, є те, що й є головною метою і головним статутовим завданням УНСоюзу, себто служба своїм членам і своїй громаді, логіка підказує, що саме ця ділянка повинна мати головну увагу делеґатів на 30-ій Конвенції, і 3) „В єдності сила" — це наше чи не найбільше „оклепане" гасло, що лягло в основу створення УНСоюзу, сьогодні знову стало пустим звуком та справжньою „болізню" в нашій громаді і навіть у самому проводі УНСоюзу, як про це свідчить промовисто опублікований вже протокол з останніх річних нарад Головного Уряду УНС та опубліковані в партійній пресі нісенітні „заяви" частини члени Головного Уряду УНС. При цьому справа і поняття оклепаної єдности в нашій громаді і в самому УНСоюзі набрала тепер засадничого значення, бо самого розуміння та інтерпретації поняття єдности. Тому не від речі буде принагідно віддати цій справі окрему увагу. На цьому місці пригадаємо тільки той один потрібний і можливий аспект нашого „в єдності сила", до якого УНСоюз змагає вже півстоліття та підготову до якого доведено до такої стадії, що її можна завершити відповідною ухвалою конвенції. Мова про злуку Українського Народного і Українського Братського Союзів в один Український Народний Братський Союз.

До найважливіших завдань багатьох попередніх конвенцій належала перевірка потреб і можливостей використати сили і ресурси УНСоюзу для дальшого розгорнення тієї служби своїм членам і громаді, що разом із життєвим забезпеченням членів належить до статутових обов'язків цієї братської установи та — як про це вже раніше згадано — має найбільш „притягаючу силу" для дальшого її організаційного розвитку. 30-та Конвенція УНС має нагоду ввійти до історії остаточним вирішенням цілого ряду таких справ і, зокрема, справи Культурної Фундації.

Культурна Фундація

Справа такої фундації не є нова. Вона виникала вже на кількох попередніх конвенціях, а теперішній Головний Екзекутивний Комітет — як це відомо з повідомлень у „Свободі" — цю справу вже навіть конкретизував для дальшої апробати Головним Урядом та передачі Конвенції для дальшого схвалення. Хто читав протокол з останніх річних нарад Головного Уряду, той знатиме причину, чому для розгляду таких вітальних для членів УНС і для громади справ, як Культурна Фундація, не було місця і часу. Треба надіятись, що обрані вже делеґати на 30-ту Конвенцію подбають, щоб таке не повторилося і на Конвенції та щоб ця Конвенція остаточно вирішила цю преважливу справу.

Як мала б виглядати та які завдання мала б мати Культурна Фундація? Загальний плян такий:

УНСоюз має тепер кругло 46 мільйонів долярів майна, з чого приблизно 34 з половиною мільйона становить своєрідний „залізний фонд" для вимаганої законом ґарантії покриття УНСоюзом його забезпеченевих зобов'язань супроти своїх членів, а 12 мільйона долярів становлять т. зв.

(Закінчення на стор. 4)

З господарського життя

Американські фармери виявляють щораз більше занепокоєння своїми господарськими виглядами на найближче майбутнє. Фармери дуже виразно й рішуче вимагають від американського Уряду й особисто від Президента не лише, щоб уже договорюватися з Москвою в справі збільшення продажу американської пшениці та кормів Совєтському Союзові, але й вимагають запевнення, що Президент в майбутньому за ніяких умов не накладе на СССР збіжжевого ембарґо. В Парижі почалися 21-го травня переговори між ЗСА і СССР в справі продажу американського збіжжя і американці хотіли б забезпечити собі собі якнайбільшу висоту такого продажу. Дотепер значна частина попередніх жнив ще не продана й збіжжя чекає на покупця в елевейторах, а знаменита для вирощування збіжжя і кормів погода дає сподіватися нових, близько до рекордових, жнив, хоч за інструкціями Уряду фармери зменшили засівну площу, за що дістануть відповідний еквівалент від держави.

Радикальне обниження інфляційного тиску для одних має корисні наслідки, а для інших — некорисні. Інфляцію, яка тривала вже довший час, більшість підприємств вкалькулювали в свої пляни та наміри й відповідно до того достосували свої платничі зобов'язання. Загамування інфляції зменшує тепер їхні касові впливи й вони через те не завжди в силі сплатити на час свої зобов'язання які вони затягнули в часі інфляції понад 10 відсотків у річному відношенні. Ще немає дійсної дефляції й загального та постійного спаду цін, але загальний тиск в напрямі зменшення цін не тільки триває постійно, а навіть зростає. Загальну складність збільшує факт, що коли одні ціни падуть, інші ще далі підносяться, що поглиблює загальні труднощі. Назагал слідно серед фабрикантів і гуртових продавців тенденцію тримати ціни на дотеперішньому рівні навіть тоді, коли вони можуть їх зменшити та коли обниження ціни спричинило б пожвавлення збуту.

Могутність американського внутрішнього ринку й далі притягає нові закордонні фірми закладати тут свої виробничі підприємства. Одна з таких більших фірм — це японська компанія Фуїтец, яка рішила побудувати в ЗСА свою велику фабрику для виробу елевейторів, ескаляторів тощо. Фуїтец закупила в Огайо 140 акрів землі й приступає незабаром до будівництва. Дотепер ця ділянка була одною з американських спеціяльностей, але тепер японці становлять для неї конкуренцію.

ЗСА знову заплатять рати за польський комуністичний уряд, як подали офіційні речники у Вашінґтоні. Щойно недавно Уряд ЗСА заплатив першу належність за залеглі відсотки в сумі 54 мільйони долярів, а тепер треба буде заплатити більш як подвійно, бо аж 138 мільйонів. Є це борги й відсотки від них, що їх польський комуністичний уряд затягнув у різних приватних американських фірмах, а Уряд ЗСА заґарантував. Платності таких кредитів вірителі можуть кожної хвилини, згідно з обов'язуючими законами, представити до заплачення тому, хто їх ґарантував. Уряд ЗСА міг би відмовитися від заплачення, але тоді залишається вже тільки пряма дорога до проголошення банкрутства Польщі. А проголошення банкрутства звільнило б Польщу взагалі від плачення тих і інших зобов'язань та боргів. В такий то спосіб „спритні і передбачливі" банкіри влізли самі й втягнули американську державу. Цілий борг з титулу тих ґарантій виносить тепер коло 1,4 більйона долярів й існує небезпека, що Уряд ЗСА мусітиме цілу ту суму заплатити а польський уряд обтяжити за це у своїх книгах.

У слід за сталевою індустрією Европи, яка вже від довшого часу знаходиться у стані затяжної кризи, подібна небезпека постає перед хемічною промисловістю Европи. Найбільш загроженою виявляється західньонімецька хемічна промисловість, де знаходяться такі її ґіґанти як Баєр, Гехст, БАСФ та інші. Президент, другої по величині німецької хемічної компанії, БАСФ, Матіяс Зефельдер, заявив: „Хемічна індустрія є ще й далі досить сильна, щоб стояти на своїх власних силах і я сподіюся, що важка ситуація европейської сталевої індустрії буде для нас доброю лекцією". Але одночасно з тим хемічна промисловість змушена була розпочати швидку перебудову й внутрішні переставлення, щоб втриматися власне на своїх силах. Крім інших причин тривожного стану тієї індустрії є факт, що значна частина нафтових компаній поширила свою діяльність на нафтовооброблені фабрикати, які дотепер становили „залізний фонд" хемічної промисловости. Наслідком того, наприклад, продукція хемічними спілками пластичних мас з нафтової ропи впала на 20 і більше відсотків дотеперішнього стану, а виконують це тепер оливні компанії.

Розмах соціялізації приватних підприємств, що його з таким запалом підкреслювали французькі соціялісти, які минулого року перебрали президентуру й уряд у Франції, потахає наслідком зростаючого господарського застою. Замість наголошувати соціялізацію французькому урядові прийшлося взятися до збільшування допомоги приватному промислові. Прем'єр французького уряду П'єр Моруа заповів, що уряд переведе обниження податків для приватних підприємців на загальну суму майже два більйони долярів. так само уряд заповів відсунення на якийсь час зменшення довжини трудодня та впровадження деяких інших полегш для приватних підприємств.

Анатоль Камінський

НА МАРҐІНЕСАХ КОМСОМОЛЬСЬКОГО З'ЇЗДУ

І

У Києві, в палаці культури „Україна" відбувся 5-го і 6-го квітня ц. р. XXIV з'їзд Комсомолу України. 2,917 делеґатів, з яких сім були відсутні „з поважних причин", репрезентували понад 6 мільйонів 600 тисяч комсомольців (один делегат на 23 тисячі). В президії сиділа все верхівка урсерівської номенклятури, на чолі з самим Щербицьким, Ватченком, Ващенком, Ляшком, Добриком і іншими потентатами, включно із „всюдисущим" шефом КҐБ Федорчуком. У з'їзді взяв участь теж Пастухов (Б. М.), перший секретар всесоюзного комсомолу, як живий і оперативний вияв „старшобратської опіки" і „пастирського" нагляду із самого центру, із Москви. Ледве чи могли найти символічно більш підхоже прізвище для цієї функції. До речі, разом з Щербицьким і А. І. Корнієнком, що його по з'їзді пленум ЦК, „обрав", наново першим секретарем ЦК ЛКСМ України, Пастухов творив центральну „трійку" на з'їзді.

Якщо потрібно було ще одного вияву, чи показника заскорузлого застою, інертности, закостенілого доктринерського формалізму і плиткої вже традиційної, фразеологічної тарабанщини сучасної режимової дійсности, що ними аж „проміниє" і валить „згори" від постарілої і здряхлої олігархії в Кремлі, то таким, без сумніву, якраз і послужив XXIV з'їзд Комсомолу України. Він не вийшов поза старі, втерті межі тільки „ще одного із з'їздів", з їхніми готовими, наперед уложеними організаційно-процедуральними „виборчими" фікціями, стереотипно нудними програмовими промовами і звітами, штучнонадиханими зобов'язаннями і клятвами, дерев'яно-безкровними резолюціями, пересадно-помпозними парадами і привітами та диригованими „бурними апльодисментами" різного насначення і ступеня.

Щербицький подав „основні напрямні", на яких покликався і їх „доповняв" Пастухов, але їх глибше і конкретніше „деталізування" припало Корнієнкові. Це, що всі три говорили, і ввійшло, в основному, у зміст „резолюцій XXIV з'їзду", а всі інші промовці могли спокійно навіть і не виступати. Зрештою, якщо йдеться й про самі резолюції, то, якщо б не „традиційний ритуал", їх можна було зовсім добре проголосити і без довжелезних виступів усіх трьох потентатів.

Гаслово — з'їзд відбувся під знаком „підготовки до 60-річного ювілею утворення СРСР", який припадає цього року „гарячо[illegible] схвалення радянським народом внутрішньої і зовнішньої політики нашої партії", закріплення „братерства людей нової соціялістичної формації, об'єднаних у небачену історичну спільноту, ім'я якій — радянський народ" і навіть „підготовки до відзначення 1,500-ліття Києва".

Праґтично-програмово — з'їзд проходив під знаком традиційного „економізму", який, власне, від самих початків СССР і є центральною темою та проблемною суттю цілого совєтського політикуму і який творить певну цілісну програмово-ідеологічну категорію саму в собі. Її імперативне цілеспрямування — це максимальна мобілізація і експлуатація, в даному випадку, перш усього елементу молодечих кадрів, для виконання „планів економічного будівництва", під сучасну пору в контексті 11-ої п'ятирічки. В тому сенсі, „економізм" є подуманий режимом, як стрижень і виповнення усього духового і матеріяльного життя людини всецілим заанґажуванням її у постійне і виснажуюче продукування матеріяльних дібр для держави.

Щербицький говорив про „всемірний розвиток базових галузей промисловості — насамперед вугільної і металургійної" і „участь комсомольських організацій у здійсненні продовольчої програми", „розвиток тваринництва", „завершення переведення нашої економіки на переважно інтенсивніший шлях розвитку, всемірне підвищення її ефективності і якості всієї роботи". (Ці і всі інші цитати взято з „Радянської України" і „Молоді України" з 6-го і 7-го квітня ц. р.)

Вторуючи Щербицькому, Пастухов вказав зокрема на те, що якраз „ЦК комсомолу республіки прийняв комплексну програму... у прискоренні науково-технічного прогресу у вугільній промисловості", як і „включення організацій у інші ділянки економіки та комсомольські недотягнення у стосовних царинах, як, наприклад, економічне обґрунтування" щонайменше 5 із 27 розділів згаданої програми, „порушення трудової дисципліни", „плентання комсомольців у хвості" по добуванні урожаю з гектара, у тваринництві ітд.

Крапку над „і" поставив вкінці Корнієнко, який заявив, що поскільки є „багато відстаючих комсомольсько-молодіжних колективів у вугільній, металургійній промисловості, будівництві, сільському господарстві" — то цьому треба негайно зарадити. В який спосіб?

(Продовження буде)

Олександер Домбровський

ДЕВ'ЯТДЕСЯТЛІТТЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОЛЕКСАНДРА З. АРХІМОВИЧА

Під кінець цього місяця загальнознаний в европейсько-американському, а зокрема українському науковому світі, визначний наш учений у ділянці агрономічних наук проф. д-р Олександер Зіновійович Архімович відзначає дев'ятдесят років свого трудолюбивого й надзвичайно плідного високими досягненнями життя. Життьовий шлях згаданого українського вченого не був легкий як в умовах підсовєтського, так і згодом еміґраційного життя.

Олександер Архімович народився 23-го квітня 1892 року в місті Новозибкові на Чернігівщині у висококультурній родині, де обоє батьки — Зиновій і Олександра мали високу освіту. Батько викладав у середніх учбових закладах, між іншим і в колеґії Павла Галагана в Києві (математику) та був директором цієї школи.

Вищу освіту здобув О. Архімович у Київському університеті (1917 р.) та Київському Політехнічному Інституті (1922 р.). Його студії на Природничому факультеті університету увінчалися отриманням диплому І-го ступеня, а на Аґрономічному факультеті — званням ученого аґронома. Крім того О. Архімович одержав на Вищих селекційних Курсах звання фахівця — селекціонера. Здобувши природничу, біологічну та агрономічну високу освіту, наш ювілят мав усі наукові дані до того, щоби виплисти на широкі води педагогічної й науково-дослідної діяльности та виказатися видатним фахівцем у своїх ділянках. Ще в часах своїх університетських студій зовсім молодий студент, О. Архімович виявив своє зацікавлення і неабиякий хист на відтинку науково-дослідної діяльности, заправляючись в університетських лябораторіях, особливо в лябораторіях, агрономічного факультету політехнічного інституту при розв'язці проблем з біології та рослинництва до майбутньої наукової діяльности. Вислідом цієї його праці й зацікавлення ще як студента були доповіді й реферати на семінарах та наукових гуртках університету й Політехнічного Інституту.

Закінчивши університетські студії, О. Архімович почав викладати природничі науки в середньому шкільництві Києва, став асистентом при катедрі ботаніки та працював при Українській Академії Наук. В 1933 році обрано його дійсним членом Всесоюзного науково-дослідного Інституту цукрової промисловости. В тому самому часі наш ювілят працював на Іванівській, а згодом на Білоцерківській селекційній станції, виконуючи науково-дослідну працю, а крім того керував катедрами рослиннознавства й спеціяльного хліборобства в Київському, Білоцерківському й Житомирському сільсько-господарському Інституті. Дня 29-го червня 1938 року Вчена Рада Київського Університету признала йому науковий ступінь кандидата біологічних наук, а найвищий ступінь доктора наук признано ювілятові 9-го червня 1940 року, також на форумі Київського Університету ім. Т. Шевченка, що й затверджено 11-го березня 1941 року Вищою Атестаційною Комісією в справах Вищих Шкіл при РНК СССР в Москві.

На згаданих високих становищах застала проф. О. Архімовича Друга світова війна, події якої заставили його податися з родиною на Захід. На Заході (на селекційній станції під Віднем) продовжував він свою науково-дослідну працю, а після капітуляції Німеччини опинився у Баварії, де, разом з іншими нашими науковцями, зайнявся організованням українських наукових осередків (Український Технічно-Господарський Інститут, УВАН, НТШ). Від 1945 до 1948 року очолював катедру спеціяльного хліборобства на аґрономічному факультеті та катедри ботаніки на ветеринарному й фармацевтичному факультетах. У роках 1948-1952 працював на високому становищі в еспанській насінницькій фірмі Продес, де запрошено його за рекомендацією Міністерства Хліборобства ЗСА. Тут, в Еспанії розвинув ювілят свою науково-дослідну діяльність, виводячи Еспанію з перманентної кризи на відтинку нестачі насіння цукрового буряка. Висліди своєї науково-дослідної й практичної роботи в терені опублікував наш визначний учений в еспанських наукових виданнях, що залишається незатертим слідом ґрандіозної праці українського дослідника аґрономічних наук для еспанського народу.

У 1952 році проф. О. Архипенко еміґрував до ЗСА й замешкав у Ню Йорку, віддаючись жертвенній і надзвичайно плідній, своїми досягненнями діяльности на терені УВАН, НТШ та в Українському Технічному Інституті (УТІ(, а від 1955 до 1962 року був ректором УТІ. В 1962 році обрано проф. О. Архімовича президентом УВАН у ЗСА, де він виконував це високе становище на протязі кількох каденцій.

Це й є представлений у дуже лаконічномуогляді повний змагань і трудів життьовий шлях педагогічно-науково-дослідної й науково-організаційної діяльности ювілята. Як історик, я не вважаю себе компетентним входити в подробиці, а вже тим більше давати оцінку науково-дослідної діяльности проф. О. Архімовича. Це зробить напевно хтось з наших представників агрономічних наук.

Якраз на терені УВАН я мав приємність стрінутися й співпрацювати з ювілятом, згодом як один з його найближчих співробітників, бо за його президентури я виконував обов'язки члена й секретаря Управи Академії. Отже було багато нагод до спільних зустрічей, засідань і конференцій, де обмірковувано науково-організаційно-адміністраційні справи УВАН. Тут саме мав я нагоду пізнати Олександра Зіновійовича — як людину, науковця й організатора та адміністратора наукової Установи. Якраз та близька співпраця з проф. О.Архімовичем на терені Академії протягом кількох каденцій його президентури уповажнює мене морально забрати голос на сторінках преси з нагоди його дев'ятдесятліття й пригадати нашій громаді про людину, вельми заслуженого ученого й громадянина, яка в своїй скромності (а це й є одна з рис характеру нашого ювілята!), далека від автореклями й славословій, виконувала провідну ролю в Науковій Установі, що являється континуатором Української Академії Наук у Києві, розгромленої ворогом під кінець двадцятих і на порозі тридцятих років нашого надзвичайного бурхливого століття. Як дійсний член наших наукових Установ (УВАН, НТШ), керівник їхніх природничих Секцій та президент Академії, О. Архімович, наш визначний учений, виказав не лише непересічну організаційну здібність та особисту й громадську культуру в поведінці з колеґами по науковій праці, але й патріотизм у відношенні до вільної української науки в діяспорі. Його

(Продовження на ст. 4)

В ПОКЛОНІ ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

Честер

Хоч, може, скромно, але святочно українська честерська громада пом'янула великого Пророка та безсмертного генія Тараса Г.Шевченка урочистим концертом в неділю, 28-го березня ц.р., в 4-ій год. після полудня в авдиторії Цілоденної Школи при українській католицькій церкві Св. Духа.

Виконавцями згаданого концерту були різні прошарки українського громадянства, але більшу частину програми виконали діти Цілоденної Школи при церкві Св. Духа, які під керівництвом Сестер ЧСВВ та учительського збору, при активній допомозі Лідії Грабової, директорки місцевого Відділу УМІ, виконали ряд пісень та декілька деклямацій.

На початку програми Ірена Б.Льонґ проспівала американський національний гимн, після чого мішаний хор при церкві Св. Духа під керівництвом Володимира Корчинського проспівав „Заповіт" Шевченка, муз. Кошиця.

В дальшому ході програми І. Льонґ заспівала ще дві пісні—„І багата я" і „Утоптана стежечка" слова Шевченка, музичне оформлення обох пісень Заремби.

Мішаний хор при церкві Св. Духа виконав також дві пісні до слів Шевченка— „Садок вишневий коло хати" та „Чорна хмара зза лиману" музика Лисенка.

На маргінесі згаданого хору належить підкреслити, що хоч він виступив в значно скороченому виді, то все ж таки він вив'язався зі свого завдання і збагатив програму концерту.

З-поміж індивідуальних виступів шкільних дітей слід згадати фортепіянове сольо, що його виконав Адріян Захаріясевич, який заграв пісню „Ой, не гаразд запорожці учинили..." слова Шевченка, музична обрібка Степового, та мельодеклямацію— уривки з поеми „Лілея" слова Шевченка, яку виконала Уліта Лижницька у фортепіяновому супроводі Л.Грабової.

Шкільні діти проспівали три пісні до слів Т.Шевченка: „Світе тихий", „Бандуристе, орле сизий" та „Геть, вороги, з України" слова і музика Гнатишина.

Короткий реферат про життя Тараса Шевченка прочитала по-англійському Ліза Мязґа.

Крім цього, шкільні діти виконали також ряд збірних деклямацій українською і англійською мовами. Вірш Шевченка „Село" деклямували збірно Рівера, Козак, Льор; „Мені однаково" деклямували по-англійськи Н.Бейкер, А. Лужницький, І.Претті та І. Гладаш; „Наша дума" виконали М. Гладаш і С.Возьний; „Сонце заходить", збірна деклямація, виконали Т. Бондревський, Т.Брачек і С.Сулик. Уривки з поеми „Кавказ" Шевченка деклямували: І. Давид та Н.Давид. Поему Шевченка „Учітеся, брати мої" деклямували збірно Н. Галько, К.Давид і Н.Толетті.

Належить з великим признанням та пошаною згадати тих всіх, які приготовляли дітей до збірних виступів на сцені, бо, взявши до уваги не тільки національний склад тих дітей, але також і расові різниці, учительський збір школи та Л.Грабова мали великі труднощі звести цей різнорідний конґльомерат до гармонійної одиниці і вивести її так чудово на сцені.

Дуже гарно та солідно опрацьований реферат про Шевченка прочитала Ляриса Лозинська-Кий, яка присвятила свою працю головно двом ідеям Шевченка, які золотою ниткою снують крізь всю його поетичну творчість, а саме: ідея любови України та ідея її волі.

Свою безмежну любов до рідної країни Шевченко висловив найкраще у своїх політичних поемах—„Сон", „Кавказ", „Послання", „Чигирин" та інших, сказала бесідниця, бо дійсно ніхто з наших поетів та письменників не зумів так ясно та глибоко висловити свою любов до України, як це вчинив Шевченко, який писав: „Я так її, я так люблю мою Україну убогу...".

Після звільнення зі солдатчини Шевченко подорожував по Україні і бачив всі ті злидні, нужду його рідних братів. Тому він закликав свій нарід: „вставайте— кайдани порвіте...".

Живе слово Шевченка, продовжувала прелеґентка, ніколи не вмирає. Це вічно живуче слово Шевченка держить при житті тисячі знаних та незнаних наших героїв, які мучаться по різних тюрмах та казаматах совєтської червоної імперії, але вони не каються, бо вони—вірні сини великого Кобзаря Шевченка.

Володимир Сич

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Відень, Австрія

Культурне товариство „Буковина" організувало Шевченківський Вечір, який відбувся в суботу, 27-го березня ц.р., в залі св. Томи в центрі Відня. Ця імпреза відбулася в трохи іншій формі, ніж це звичайно буває. Організаційний референт товариства Едгард Штайнгаген, який приготовив цей вечір вживав різні елементи, реферат, оригінальні цитати з автобіографії і денника Тараса Шевченка, його поезії, музику з платівок (пісні на слова Тараса Шевченка в більшості у виконанні українського хору при церкві св. Варвари у Відні під проводом проф. Андрія Гнатишина) та прозірки із різних книжок, які додатково ілюстровували життєвий шлях Шевченка та його літературну і малярську творчість.

Реферат приготовив і прочитав Борис Ямінський, а цитати і поезії відчитав член віденської народної опери, український актор з Відня Ервін Ґрос. Музику приготовив Любомир Мельничук, а технічним співробітником був Христіян Манцінгер.

Щоб зацікавити ширшу публіку, вся імпреза відбулася німецькою мовою. Численна публіка, яка заповнила всі місця у залі була доказом, що таке зацікавлення існує також в тих, які вже не володіють українською мовою.

Великий успіх цього першого вечора, який відбувся в новій формі, дає організаторам заохоту приготовити ще дальші такі імпрези з подібною програмою, тобто рефератом, оригінальними цитатами в німецькому перекладі, прозірками для ілюстрації сказаного й музикою. Правдоподібно, наступний вечір буде присвячений Іванові Франкові, який декілька літ жив у Відні і тут завершив свої студії докторатом філософії на віденському університеті.

Блаженніший Патріярх і Кардинал Йосиф Сліпий переслав культурному товариству „Буковина" писемний привіт, в якому він висловив свою радість, що присвячено вечір „нашому Пробудителеві Тарасові Шевченкові".

Н.Н.

Сейнт Пітерсбурґ

У неділю, 28-го березня ц.р., українська громада в Ст. Пітерсбурзі, Флорида, вшанувала пам'ять Тараса Шевченка академією під патронатом Українсько-Американського Товариства. Українці віддали шану національному Пророкові, який утвердив нас у нашій непохитній вірі, що „встане Україна".

Імпреза відбулася о 12-ій годині уполудне зараз по Службі Божій, в українсько-католицької парафіяльній залі Св. Богоявлення Господнього, при 434-90 авеню північ. Академію вступним словом відкрив голова УАТ Дмитро Сулима, коротко з'ясувавши ціль і значення цього щорічного відзначення народження і смерти батька української нації—Тараса Шевченка.

Свята переводив інж. Богдан Бемко, культурно-освітній референт, який рівнож є диригентом хору „Україна". Інж. Б.Бемко, перебираючи провід програми, представив оперову співачку з Ню Йорку Марію Лисогір, що саме той час перебувала на вакаціях в нашому терені зі своїм мужем, колишнім предсідником УНС Йосипом Лисогором, яка проспівала американський гимн. Далі хор „Україна" під диригентурою інж. Б.Бемка виконав „Заповіт". Англійською мовою деклямувала „Заповіт" Христя Панчук.

Змістовну святочну прову по-англійськи й по-українськи виголосив Йосип Лисогір. Прелеґент розповів про життя Шевченка, про його значення для українського народу, згадавши про те, чому у вільному світі українці побудували пам'ятники Шевченкові, а зокрема в столиці Вашінґтоні, де при участі стотисячної маси народу, яка з'їхалася з усіх сторін ЗСА, відбулося відкриття, у якому взяв участь колишній президент Америки Д. Айзенгавер. Присутні нагородили промовця довготривалими оплесками.

Потім хор „Україна" проспівав дві пісні—„Сонце заходить" К.Стеценка та „Зелений гай". Добре підготовану деклямацію „Іван Підкова" виконали два брати Петро і Павло Бучинські. Пісню „Реве та стогне", обр. Г.Давидовського, виконав хор „Україна". На закінчення „Чорне море" виконав на фортепіяні проф. О.Омельський, акомпаньятор хору „Україна".

Свято закінчено відспіванням всіми присутніми українського національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Юліян Іваськевич

Озон Парк

Громада в Озон Парку обходила Шевченківські роковини при співучасті місцевої школи українознавства в неділю, 28 березня. У програмі виступали головним чином учні цієї школи. Управа місцевого Відділу УККА робить це з наміром, щоб діти вправлялися у деклямаціях Шевченкових творів, а крім того, щоби дати дітям змогу виступити на сцені і таким чином засвоювати українську мову.

Програму започаткував місцевий хор під керівництвом маєстра Л.Рейнаровича. Хор проспівав „Заповіт" Т.Шевченка, муз. Стеценка та „Думи мої" муз. Е.Козака. Вступне слово виголосив о. крилошанин Л.Мудрий. Він зауважив, що це вже 25-ий рік наша громада обходить Шевченківські роковини, спочатку скромно, на шкільному терені, а згодом і осібними академіями-концертами.

Промовець сказав, що Шевченка, як Кобзаря України, визнає весь світ. І ось у столиці Америки здвигнено прекрасний пам'ятник нашому Пророкові. У цілому світі, де лише живуть українці, роковини Шевченка відбуваються святочно, і наша громада з року в рік урочисто відзначає ці роковини.

Потім діти зі школи українознавства продеклямували: „Встала весна" Т.Шевченка (М. і П. Варивода), „Привіт" Р.Завадовича ученицця В.Пальчинська) і „Мені тринадцятий минало" (С. і З. Крупка).

Дитячий хор цієї ж школи під керівництвом Н.Гончаренко проспівав „Молитву" муз. Гайворонського та „Сонце гріє" до слів Т.Шевченка.

Святочну доповідь виголосив культурно-освітній референт Крайової Управи СУМ-А К.Василик, якого наша громада знає, як доброго промовця і тому привітала його виступ оплесками. Промовець сказав, що історія України має багато визначних постатей,—великим будівничим української держави був Ярослав Мудрий, християнську віру запровадив князь Володимир Великий, великими гетьманами України були Богдан Хмельницький та Іван Мазепа. Всі вони працювали, як зазначив доповідач, для добра України, але найбільшим будівничим був наш геній Т. Шевченко. Це йому Україна завдячує своє дотеперішнє існування. Його полум'яне слово пробуджувало національну свідомість. Т.Шевченко став нашим генієм-Пророком, і завдяки йому ми існуємо і досі. Доповідь К.Василика була змістовна і добре виголошена, присутні нагородили доповідача бурхливими оплесками.

Потім виступили учні школи українознавства 3-ої кляси: І. Яшин, А. Гаткі, Д. Боднар, А.Дзюбак, що деклямували Р.Завадовича „Вінки плетем тобі, Тарасе", „Слава Тарасові", „Шевченкове свято". З рецитацією шевченкової „Тополі" виступила учителька школи українознавства Н. Гончаренко.

Першу частину програми закінчив маєстро Л.Рейнарович, який при фортепіяновім супроводі проф. Т.Левицького проспівав пісню до слів Т.Шевченка „Ой, Дніпре мій, Дніпре".

У другій частині Л.Рейнарович і Т.Шайда проспівали дуети „На високій дуже кручі" муз. А.Гнатишин, „Дніпро" муз. П.Майбороди та „Україно, Україно, рідна наша ненько" муз. Г.Давидовича. Слідувала деклямація „Тарасове свято", яку виконали учні школи українознавства Т.Бабська, М.Варивода, І.Дзюбак, А.Новик, М.Холєвка. Після них виступив хор бандуристів у складі: Н. Гончаренко, І. Івасишин, К. Васло, Н. Гуменюк та А. Гаткі, який при акомпаньяменті бандур проспівав Т. Шевченка „Думи мої", „Ой, літа орел", „Встає хмара" в оранжеровці В.Ємець; гуртком адмініструє А.Івасишин.

З деклямаціями „Зоре моя вечірная" Т.Шевченка виступили учні А. Яшин, Б.Дацков; „Минають дні" Т.Шевченка—Л.Холєвка, Х.Ходоба; „Суботів"—М.Ходоба. Слідувала модерна імпровізація до поеми Т.Шевченка „Наймичка", яку добре виконала Н.Гончаренко, а хореографія, до якої уложила Уляна Шмериковська. Учні 7-ої кляси у складі Б.Мудрик, Т.Пальчинський, М.Левицький, А.Гаткі та К.Васло збірно віддеклямували вірш „Т.Шевченко" Л.Храпливої та „Т.Шевченко" М. Рильского.

На закінчення цієї успішної програми хор під керівництвом маєстра Л.Рейнаровича проспівав пісні „Сонце заходить" муз. Роздольського та „Живи, Україно" муз. Гайворонського, у фортепіяновому супроводі проф. Т.Левицького. Сцену вдекорував М.Новосад.

Закінчено святочну Академію національним українським гимном, який відспівали всі присутні.

Михайло Білейчук

Балтимор

(Б.С.). Українська громада Балтимору велично і соборно відзначила пам'ять Тараса Шевченка в роковини його народження. Вже 7-го березня частина нашої громади потрудилась до Вашінґтону і там під пам'ятником Т.Г.Шевченкові взяла участь у святочній програмі, підготованій метрополітальним Відділом УККА. На цій врочистості промовляв віцепрезидент екзильного уряду УНР д-р Микола Степаненко.

Наші представники поклали вінки під пам'ятником Т.Шевченка. Програму почав молитвою настоятель української православної церкви св. Михаїла в Балтиморі о. Анатолій Булавка, а деклямувала Наталка Бендюк з Балтимору, учениця вашінґтонської Школи Українознавства ім. Т. Шевченка. Цього ж дня балтиморці взяли згодом участь і в Шевченківському концерті хору „Думка" під диригентурою Семена Комірного, на якому доповідала д-р Ніна Караванська.

Свої власні відзначування Шевченківських роковин наша громада підготовила на неділю, 28-го березня. Відділ УККА в Балтиморі при співучасті місцевих організацій підготовив Святочну Академію в честь Тараса Шевченка, яка відбулася в Домі Української Молоді.

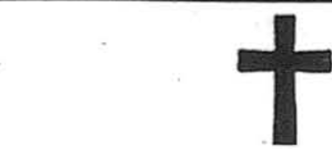
Академію відкрито американським гимном, який виконала на фортепіяні Оксана Чорна, а хор ООЧСУ у супроводі гуртка бандуристів під диригентурою інж. Мирослава Гнатишина проспівав „Заповіт" і „Думи мої" в музичній обробці М.Гнатишина.

Святочну доповідь виголосив мгр Андрій Чорнодольський, голова Відділу УККА. Промовець, вказуючи на життя та заповіти Т.Шевченка, закликав до активізації української діяспори, до збільшення змагань для осягнення заповітів Великого Тараса, які актуальні і сьогодні. Після доповіді приємною несподіванкою для присутніх був сольоспів Наталки Лесі Баб'як, дружини Маркіяна Баб'яка, який виріс у нашій громаді. При акомпаньяменті Ліліяни Шав'як—Паславскої солістка виконала „Не женися на багатій" слова Т.Шевченка, муз. Я.Січова; „Якби мені черевички" слова Т.Шевченка, музика В.Заремби, та „Думи" О.Бобикевича на слова В.Кулика.

Згодом були виступи нашої молоді. Учні Школи Українознавства хором відспівали під проводом О.Чорної „Поклін Тобі, Тарасе" та продеклямували Т.Шевченка „І виріс я на чужині"; молодь Пласту виконала монтаж „Тарасова ніч", а молодь СУМ-А дала уривки з інсценізації „Невольника" Т.Шевченка. Виступи молоді, особливо тих найменших, заля дуже тепло сприймала. Учителям Школи та виховникам молодечих організацій належиться справді щира подяка за їхній труд.

Академію закінчив хор ООЧСУ, який виконав „Зоре моя, вечірняя" Я. Степового, „Ой, літа орел" та „Встає хмара"—усі пісні в

(Закінчення на стор. 4)

В глибокому смутку ділимося болючою вісткою, що в п'ятницю, 23-го квітня 1982 року, по тяжкій недузі відійшов у Вічність наш Найдорожчий

МУЖ, ТАТО, БРАТ І ВУЙКО

бл. п.

АНАТОЛЬ ПІТЬО

ПАНАХИДИ відбудуться в суботу, 24-го квітня і в неділю, 25-го квітня 1982 р., о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Gray Funeral Home, 100 E. Main Street, Port Jervis, N.Y.

ПОХОРОН в понеділок, 26-го квітня 1982 р., о год. 10-ій ранку з церкви св. Володимира в Ґлен Спей, Н. Й., на місцевий цвинтар.

Горем прибиті:

дружина — МАРҐАРЕТА

син — БОГДАН

сестра — КЛЯВДІЯ КІНДЗЄЛЬСЬКА з чоловіком ЕМІЛІЯНОМ

брати:

ОРЕСТ з дружиною СОФІЄЮ і сином ВОЛОДИМИРОМ

ЮРІЙ з дружиною СОФІЄЮ

сестрінка — ДАРІЯ ДОЛИНСЬКА з чоловіком ЮРІЄМ і сином

братанки:

ВОЛОДИМИР з дружиною АННОЮ

РОМАН з дружиною ХРИСТИНОЮ

та ближча і дальша Родина

Проф. Р. Конквест...

(Закінчення зі стор. 1)

змагалося з самого початку. Колективізація, не зважаючи на високу ціну в людях і в господарстві, ішла вперед і „укріпляла" диктатуру партії. Отже все це — виходить — було походом проти села, проти національних почувань населення.

Зрештою, проф. д-р Р. Конквест ще не хотів робити підсумків на цій конференції, бо в процесі праці стануть йому яскраво перед очі деякі висновки, які ще тільки зарисовуються здалека, а тому він хоче з підсумками почекати. Але в присутніх українців з бігом його викладу не лишалося сумніву у тому, що вибір професора Р. Конквеста на це завдання був надзвичайно щасливий і вдалий. Про це можна було зробити висновок на підставі даних про нього, на підставі почутого і на підставі його творчости й особистости. Перед слухачами був типовий представник англійця-науковця з англійською солідністю, об'єктивізмом, словністю, інтегральністю західньої людини та глибоким розумінням суті совєтського ладу.

Після слова Р. Конквеста д-р Дан Островський, науковий співробітник УНІГУ, що керував зустріччю, відкрив другу частину конференції — запити і уваги зібраних.

Було в залі Будинку УНІГУ біля 70 осіб; велика кількість з них брала участь у обговоренні теми. Питання були різноякісні: деякі досить поверховні; більшість, проте, влучні і потрібні для з'ясування теми, - хоч свідків голоду, ані нащадків жертв голоду в залі не було. Відповіді давав або сам д-р Р. Конквест, або д-р Джеймс Мейс, який — як відомо — допомагає Р. Конквестові у підбиранні матеріялів та в інших відношеннях, а також сам працює над темою „Великого голоду" в Україні. Д-р Дж. Мейс і д-р Р. Конквест пояснюють цю „двоторовість" тим, що тема багата й грандіозна, і що не одна праця, а кілька книжок про голокост України повинні бути написані.

Тут професор покликається на рясноту книг про голокост жидівського населення, і це нічому не шкодить, хіба навпаки. Бо хто сказав, що має бути тільки один труд, одна книга?

У питаннях і репліках присутніх та у відповідях говорилося про намагання Сталіна знищити тоді ж український „буржуазний" націоналізм, нищучи село — його базу; про „потрійну" природу цієї заглади. Бо могла було відбутися сама колективізація, наприклад, без одночасного „знищування куркуля, як кляси", тобто нищення найкращої частини хліборощувачів, годувальників міст і Росії, а навіть Европи; і без одночасного забирання зерна „под метьолку", вимітання всіх зернових сховищ, всіх засіків, з частими випадками забирання вже спеченого хліба.

Чулися зауваги від присутніх, що на ХУІ з'їзді КПСС в 1930 році все ще уважалося „великодержавний шовінізм" (тобто російський націоналізм) більшим злом, ніж місцеві „буржуазні націоналізми", а це, мовляв показник того, що Україна національно тоді не пригнічувалася. Відповідаючи на це питання, Р. Конквест вказав на подвійну гру Сталіна, бож не зважаючи на те, що було „меншою", а що „більшою" загрозою, вже в 1929 році розпочалися масові арешти української творчої інтелігенції. Це було ясне намагання обезголовити український народ, здійснюючи засаду Сталіна: втинайте голови, бо вони не відростають. Нищення національної інтелігенції йшло повною парою протягом здійснювання першої п'ятирічки, яку було завершено в 1933 році.

Щодо самої кількости померлих з голоду є різні величини, і над цим мусять попрацювати демографи, беручи під увагу переписи населення в СССР. Хоч ці переписи часто-густо фальшовані, але між рядками знову ж можна довідатися чимало. Тут проф. Р. Конквест вказав на свого помічника С. Максудова (математика-статистика Александра Бабйонішева), який працює тепер в УНІГУ і опрацьовує різні складні демографічні завдання. На досліди С. Максудова покладає надії д-р Р. Конквест, як і д-р Джеймс Мейс. Про свою дослідницьку працю ці два науковці, помічники Р. Конквеста, звітували і в інших своїх статтях та на виступах перед українською громадою в різних містах. Виступи продовжуються.

Безпосередніх втрат населення від голоду мабуть було шість мільйонів, але це число ще точно не визначене (і невідомо, чи воно колись буде точно обраховане).

До цікавих запитів слід віднести питання, поставлене проф. Ігорем Шевченком, чи для індустріялізації СССР була потрібна колективізація селянського господарства і чи „реквізиція" зерна проводилася в усьому СССР, чи лиш в Україні? Тут була відповідь — ні. Але колективізація була потрібна Сталінові і партії, що почувалися настільки сильними, що могли одним махом позбутися своїх ворогів теперішніх і майбутніх. „Вимітали" зерно прислані з міст політруки з ҐПУ, „тисячники" та інші активісти тільки на Україні і на Кубані. Так що виглядає, що змова була і була вона проти України, — що підкреслив проф. І.Шевченко.

Окремо дискутанти згадували совєтське винародовлення Казахстану, чим теж цікавився Р. Конквест.

На особливі „каральні міри" в Україні звернув увагу теж керівник УНІГУ проф. д-р Омелян Пріцак, бо якраз в Україні розгром навіть комуністів був значно сильніший, ніж будь-де в СССР. Теж не таємниця, а факт, що Центральний Комітет КП(б)У складався за малими вийнятками з неукраїнців .

Проф. О.Пріцак додав, що сильно теж постраждав Ленінград від „чистки", але це інша тема й інше для цього існує пояснення.

У підсумку — антилюдська лекція колективізації, страшні жертви, які не дали тих результатів, які голосно проголошувалися Сталіном і партією; натомість аграрна продукція в СССР є в такому жалюгідному стані, що тільки американським і канадським збіжжям ту країну вдається вже десятками років годувати. І висока плата за ґеноцид — бруталізація партії, вирощення нелюдів, позбавлених співчуття: людської нормальної ознаки.

Не було б ексцесів голоду, штучно запровадженого владою для боротьби з „ворогами" для укріплення контролі партії над населенням, яке обернене фактично в кріпаків XX століття, — не було б і погрому, наприклад, 1937 року, коли комуністи били своїх — теж комуністів. Чи аж таку ціну треба було платити за „витворення імперіяльної свідомости", знищуючи „льокальні" патріотизми, створюючи „совєтську людину" і „совєтський народ" з патріотизмом, зверненим тільки на центр, на Москву? — питав д-р О.Пріцак.

В підсумку бачилося на цій конференції, що одна з цілей УНІГУ здійснюється. Що українською проблематикою в усій її широчині займаються з успіхом теж не-українці науковці, а це і було задумом організатора і найбільшого ентузіяста УНІГУ проф. О.Пріцака з його гаслом: „Сміливий порив і контакт зі світом — зокрема з науковим чужинецьким світом".

Конференція з проф. д-ром Конквестом тривала два дні. В Українському Гарварді він мав нагоду провести чимало часу на розмовах з українськими гарвардцями та ознайомитися з Центром.

Д-р М. Богачевська-Хом'як про український жіночий рух

Хоча заголовок заповідженої доповіді Марти Богачевської-Хом'як, професора Менгеттенвілского коледжу в канадській УВАН звучав „Фемінізм в українській історії", то наголовок в нашому дописі „український жіночий рух" значно повніший, ніж поняття в західному світі.

До речі, сама доповідачка підкреслила це у вступі своєї одногодинної доповіді. Гостя з Ню Йорку дала вінніпеґським слухачам 11-го березню цікаву картину жіночого руху в Україні, який виявився визвольним не тільки за права жінки в родині-хаті, в громаді, спільноті, але також у змаганнях за національні права народу. Саме цим національним аспектом український жіночий рух переростає всі інші жіночі рухи на Заході. Соціялістичні ідеї XIX століття допомагали у формуванні акцій жіночого руху, сказала доповідачка, але також при цьому підкреслила, що дружини отців духовних — паніматки — були часто тими, які заступалися за жіночі права та вели перед у жіночих організаціях, наприклад, в Товаристві Руських Женщин, в Клюбі Русинок, а майже поголовно в Союзі Українок тощо.

Проф. Богачевська-Хом'як присвятила належну увагу діячкам жіночого руху в Україні, як, наприклад: Наталя Кобринська, Олена Пчілка, Ольга Кобилянська, Софія Окуневська - Морачевська, Н. Дорошенко, З. Мірна, Мілена Рудницька та інші. Наголосила вона також, що українське жіноцтво після Першої світової війни перше відбуло міжкрайовий конгрес, в якому взяли участь теж представниці американського організованого жіноцтва.

В дискусії яка була цікава і жвава, М. Богачевська-Хом'як поінформувала слухачів, що вона від кількох літ працює над історією жіночого руху в Україні. В цій цілі вона також виїжджала до Европи, щоб там запізнатися з першоджерельними матеріялами. Її працю спонзорують жіночі організації Америки. Дослідниця виявила в цій ділянці велике зацікавлення й ентузіязм. Це було видно і в доповіді, і в дискусії.

Можна часом знудитися деякими не раз вузькими і несуттєвими виступами неукраїнського жіноцтва на Заході, що мають не рідко характер зовнішньої демонстрації, ніж глибокий зміст. В порівнянні з такими виступами український жіночий рух має в собі глибину і широку спрямованість. Якщо до цього додати працю жіноцтва в політичній репрезентації та політичній підпільній діяльності, як, наприклад, РУП, ОУН, УПА, то український жіночий рух — заслуговує на велику пошану і подив.

Сесію проводив проф. Я. Розумний, який представив гостю, як солідного дослідника-історика, яка має за собою низку наукових праць. Подяку від УВАН і всіх присутніх склав д-р М. Марунчак, який також побажав гості дальших добрих успіхів в дослідах та в опублікуванні історії жіночого руху в Україні та діяспорі.

МГМ

Назустріч...

(Продовження зі стор. 2)

„резерву". Це віддзеркалюється в т. зв. оцінці членських грамот, яка в УНСоюзі виносить тепер приблизно 137 відсотків, себто є на 27 відсотків вища від вимаганого законом мінімуму. Очевидно, що всі забезпеченеві установи, включно з комерційними, змагають до того, щоб, крім вимаганого законом мінімуму, „на всякий випадок" мати ще й відповідну резерву, але цю резерву вдержується в межах яких 15 відсотків понад „мінімум". УНСоюз, закумулювавши дбайливою господаркою своїм майном (привіт колишньому довголітньому головному касирові УНС п. Романові Слободянові!) таку велику резерву, навряд чи мав би яку трудність одержати згоду забезпеченевих властей на виасиґнування з тієї своєї резерви — скажімо — одного мільйона долярів на створення і оформлення такої Культурної Фундації для служби своїм членам і громаді.

Основний фонд такої Фундації, себто один мільйон долярів був би непорушний і його можна б постійно збільшувати записами посмертних виплат від членів, принагідними пожертвами тощо. До розпорядження Фундації були б завжди тільки відсоткові прибутки від інвестиції основного фонду, що в теперішній господарській коньюнктурі виносили б мінімально яких 100,000 долярів і цей фонд мав би бути призначений виключно — чи в першу чергу — на нагороди за більші і кращі досягнення в різних ділянках української науки і культури: наукові досліди, відкриття і публікації, письменство, музика, образотворче мистецтво, архітектура тощо. Мавши щорічно до розпорядження 100,000 долярів, Культурна Фундація УНС встановляє — скажімо для прикладу — одну першу нагороду в сумі 25,000 долярів, дві чи три другі нагороди по, скажімо 15,000 долярів і який десяток третіх нагород по 5,000 долярів. Це, очевидно, тільки приклад, бо форму, висоту та кількість нагород і подібне обміркувала б та встановилаб кваліфікована в таких справах кураторія Фундації. Немає сумніву, що можливість одержати конкретну нагороду в сумі 25, 15 чи „бодай" 5 тисяч долярів, разом з відповідною славою, була б великим стимулом і заохотою для творчости і змагань діячів усіх ділянок української науки і культури. А щорічні роздачі таких наших „нобелівських" нагород можна б кожного року получити з відповідною імпрезою, в межах можливостей, на найвищому науковому і культурному рівні, відбувати такі імпрези в різних більших осередках українських поселень в ЗСА і Канаді, тощо.

Очевидно, що є багато інших справ і формальностей, зв'язаних із встановленням та працею такої Фундації, від її схвалення та інкорпорації почавши, а на встановленні її кураторії та правильнику й інших формальностях скінчивши. Але все це варта навіть найбільшого труду, як зважити, яке рішальне значення і вартість має для нас і нашого майбутнього розвиток нашої вільної української науки і культури. Що більше і не менш головне, що вартости такого розвитку не можна б перецінити в обставинах поневолення комуно-московськими рабовласниками українського народу на рідній землі та їхньої народовбивчої політики „злиття націй".

Культурна Фундація — це тільки один з багатьох аспектів та потреб і і можливостей дальшого розгортання тієї служби своїм членам, своїй громаді та своєму народові, для якої УНСоюз був створений та яку тепер дехто у своєму невігластві, чи з будь-яких інших причин, намагається звести й обмежити тільки до фінансової „асекурації". Вражає, що власне таке обмежування цілей і завдань УНС до „страхувальної" установи постійно і послідовно подибується в пропаґандивних публікаціях московських поневолювачів та їх київських вислужників. Надіймося, що 30-та Конвенція УНС скаже своє авторитетне слово, схваливши в цій справі відповідну резолюцію чи рекомендацію з повновластями для Екзекутиви.

Дев'ятдесятліття...

(Продовження зі стор. 2)

активність у керуванні Академією, а в тому й на відтинку природничих Секцій УВАН і НТШ була подивугідна. До речі, він старався якнайбільше наблизити обі наші згадані наукові Установи при спільній співпраці та виелемінувати все можливе, що їх порізнювало. В тій цілі він уповноважив мене, як секретаря Управи Академії, переговорювати з тодішнім президентом НТШ, проф. Романом Смаль-Стоцьким про усунення всіх можливих розбіжностей та нав'язання якнайстислішої співпраці між тими братніми науковими установами. З цього приводу я відбув кілька спільних розмов з покійним Р. Смаль-Стоцьким, на жаль, без більших успіхів не з моєї й не з Академії вини. Під кінець своєї діяльности ювілят довів до кінця друкування двох томів Трудів спільних Конференцій Відділу природничих і медичних наук УВАН та Відділу хемічно-біологічно-медичних наук НТШ. Проф. О. Архімович в однаковій мірі працював як для УВАН, так і для НТШ, виказуючи свій соборницький нахил, між іншим, і на відтинку нашої вільної науки.

До речі додати, що найближчим і найвірнішим помічником ювілята була й залишилася дотепер його дружина — д-р Кіра Іванівна Архімович, яка допомагала свому чоловікові морально й фактично в його діяльності. Вона також спеціяліст у ділянці аґрономії. До ансамблю найближчих співробітників О. Архімовича в Управі УВАН належав наш літературознавець, незабутній сл. п. проф. Володимир Варлаамович Маяковський, який був майже леґендарним активістом, душею й совістю Академії. Туди належала також св. п. проф. Наталія Тихонівна Осадча-Яната, визначний наш фахівець в ділянці ботаніки, дуже культурна і симпатична пані, яку мило згадую. Вона належала також до найстарших, заслужених сеньйорів вільної української науки та заразом дійсних членів нашої Академії.

Девятдесятліттям свого пройденого життєвого шляху наш ювілят увійшов у межі патріярхального віку, заслуговуючи на особливу пошану від своїх молодших колеґ по науковій праці та від цілої громади за свою жертвенну працю й поважні досягнення, які являються тривалими вартостями в скарбниці перш за все української, а відтак світової науки. Тому з вдячністю відзначаємо цю ювілейну подію, стискаючи символічно руку ювілята та бажаючи йому дальшого щасливого віку — пізньої золотої осені трудолюбивого життя у свідомості виконання почесного обов'язку поважного ученого перед своїм народом і його культурою на благо українського імени.

Балтимор

(Продовження зі стор. 3)

муз. обробці М.Гнатишина слова Т.Шевченка. Вщерть заповнена заля доказала іще раз, що участь молоді в програмі притягає широкі кола нашої громади. Естетичні програмки та летючки, виконані професійно Климентієм Баб'яком, в немалій мірі спричинилися до популярізації і звеличення Шевченківських роковин.